

URGENT - Beeldenstorm in Hilversum

26 februari 2023

Geacht college,

Toeval bestaat niet. Afgelopen donderdag vroeg ik naar aanleiding van de BVS over het nieuwe zwembad in het Arenapark aandacht van de wethouders Scheepers en Van Voorden voor de herplaatsing van het kunstwerk De Waterval. Vrijdag werd ik benaderd door de voorzitter van Heemschut dat het kunstwerk in acuut gevaar verkeert.

De Waterval is een brutalistisch kunstwerk van de beeldend kunstenaar Cor Dam dat deel uitmaakte van het politiebureau aan de Groest. Het kunstwerk is betaald door de gemeente en later geschonken aan de politie. Bij de sloop van het politiebureau werd De Waterval met medewerking van de gemeente in veiligheid gebracht en opgeslagen op een braakliggend terrein van de gemeente aan de Diependaalselaan (Circusterrein). Wethouder Voorink beloofde destijds ernaar te zullen streven dat het werk zou worden herplaatst in/bij de nieuwbouw van het zwembad. Van de wethouders Scheepers en Van Voorden wilde ik weten of zij daarvan op de hoogte waren en of zij die belofte gestand zouden doen.

Van Heemschut, dat zich voor een zorgvuldige omgang met De Waterval beijverde, begrijp ik nu dat de gemeente enkele weken geleden heeft bepaald dat het kunstwerk nu in de weg ligt omdat de grond gesaneerd moet worden en het dus moet worden verplaatst. De eigenaar van het kunstwerk, de Politie, heeft deze week besloten het werk dan maar te slopen en heeft inmiddels een sloper opdracht gegeven om op 2 en 3 maart (!) de daad bij het woord te voegen.

Deze kwestie is aanleiding tot de volgende urgente vragen:

1. Bent u met ons van mening dat de politie als overheidsinstantie evengoed een voorbeeldfunctie als cultuurdrager heeft zoals de gemeente die heeft?
2. De gemeente heeft zich ingespannen om te voorzien in tijdelijke opslag van het kunstwerk en de kosten daarvan gedragen. Bent u met ons van mening dat indien die tijdelijke opslag door onvoorziene omstandigheden niet langer beschikbaar is, het in de rede ligt dat het werk verplaatst wordt naar een plek die wel voor langere tijd beschikbaar is?
3. Kunt u een overzicht geven van de inspanningen die door de politie en door de gemeente zijn geleverd (zoals bijvoorbeeld overleg met de architect) om de herplaatsing mogelijk te maken?

4. Is het voor een sloopbedrijf mogelijk om zomaar een gemeenteterrein te betreden en daar in opdracht van de eigenaar een kunstwerk kapot te maken?
5. Vindt u ook niet dat het de tot nu toe betrokken partijen, zoals de politie, de gemeente en Heemschut, meer dan enkele weken gegund moet zijn om in goed overleg een alternatieve opslaglocatie te zoeken?
6. Denkt u niet dat de erven Cor Dam, die de auteursrechten, intellectuele eigendoms- en persoonlijkheidsrechten bezitten, bij het behoud en de herplaatsing betrokken zouden moeten worden?
7. **Bent u bereid om sloop van het kunstwerk te voorkomen totdat in goed overleg een voor alle partijen aanvaardbare oplossing gevonden is?**

Uw tijdige reactie zien wij met belangstelling tegemoet.

Rob Docter

28 februari 2023

Gemeente neemt kunstwerk De Waterval over van politie

De gemeente Hilversum heeft besloten het kunstwerk De Waterval over te nemen van de politie en tijdelijk op een andere locatie op te slaan. Het kunstwerk, dat eigendom is van de politie, heeft in het kader van de sloop en nieuwbouw van het politiebureau twee jaar opgeslagen gelegen op gemeentelijke grond.

Binnenkort moet het kunstwerk daar weg in verband met noodzakelijke voorbereidingen voor toekomstige woningontwikkelingen. Het is onwenselijk dat dit vertraging oploopt. De afgelopen drie jaar is in gezamenlijkheid door de politie, de gemeente en Erfgoedvereniging Heemschut gezocht naar alternatieven voor het kunstwerk. Dit heeft tot op heden niet geresulteerd in een alternatieve bestemming. Door de politie is nu het besluit genomen om geen gebruik te maken van het aanbod van de gemeente om het kunstwerk op te slaan op een andere locatie. In plaats daarvan is gekozen voor sloop op zeer korte termijn.

Naar aanleiding van het besluit tot sloop is vandaag in het college nogmaals gesproken over een mogelijkheid tot herbestemming. De gemeente heeft besloten om het kunstwerk van de politie over te nemen en tijdelijk te verplaatsen van de opslag op het Circusterrein naar een overdekte opslaglocatie op het MOB-complex. Dit geeft meer ruimte om een goede invulling te geven aan eerdere toezeggingen van het college. Het komende jaar wordt gebruikt om nogmaals goed te onderzoeken of het kunstwerk een herbestemming kan krijgen in de ontwikkeling van het Arenapark. Ook staat de gemeente open voor andere ideeën over herbestemming van particulieren of ondernemers eventueel buiten Hilversum. Als na een jaar blijkt dat er geen herbestemming mogelijk is, moet een definitief besluit over de toekomst van het kunstwerk worden genomen.

Meer informatie

Voor meer informatie: pers@hilversum.nl 06 - 34 34 20 75

zaaknummer: 1282943
afdelingsnaam: Leefomgeving
steller: Morris Jabri
telefoonnummer 035 629 2800

onderwerp: Overname eigendom betonreliëf 'De Waterval'

Voorstel

1. De koopovereenkomst (bijlage 1) tot overname van het juridisch eigendom van het betonreliëf 'De Waterval' aangaan;
2. De afdeling Leefomgeving opdracht verlenen tot het verrichten van onderzoek naar:
 - a. de mogelijkheden tot ruimtelijke inpassing van het betonreliëf 'De Waterval' in het sportcomplex (incl. zwembad , als beoogd op het Arenapark)
 - b. de benodigde technische maatregelen en kosten om het betonreliëf te zijner tijd in de nieuwbouw te kunnen plaatsen
 - c. de mogelijkheden tot een alternatieve bestemming

voorts de onderzoeksresultaten uiterlijk in de eerste vergadering van het college van B&W in januari 2024 op te leveren met een integrale analyse en ambtelijk advies tot definitieve vervolgactie;

3. Het betonreliëf 'De Waterval' van de huidige locatie (Circusterrein/Diependaalselaan) te transporteren naar een geschikte of geschikt te maken bergingsplaats op het voormalig MOB-terrein, uiterlijk tot voltooiing van de opdracht zoals omschreven onder 2.
4. Ter dekking van de transport-, opslag- en eventuele verzekeringskosten en onderzoekskosten ten bedrage van in totaal € 35.000 een aanvraag voor aanvullend budget in te dienen bij de Voorjaarsnota 2023 en het betreffende bedrag, na vaststelling van de Voorjaarsnota, toe te voegen aan de budgetten op het taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Samenvatting

Naar aanleiding van de herontwikkeling van een nieuw politiebureau en regionale meldkamer is een aan het voormalig politiebureau gemonteerd betonreliëf (genaamd 'De Waterval', in de jaren '70 van de 20^e eeuw vervaardigd door wijlen kunstenaar Cor Dam en in de jaren '90 in eigendom van Politie Hilversum gekomen) in 2020 gedemonteerd en tijdelijk opgeslagen op het Circusterrein. De opslag op deze locatie komt in Q1 2023 ten einde, waarna Politie Hilversum wenste over te gaan tot vernietiging van het reliëf, bij gebrek aan gegadigden tot overname. Eerder is er toegezegd (Toezegging T21/017) onderzoek te

doen naar de inpassingsmogelijkheden in het nieuwe zwembad, als beoogd binnen het project Arenapark. In het voorliggend voorstel wordt onder gemeentelijke regie ingezet op onderzoek naar deze inpassingsmogelijkheden, waarbij het gedurende dit onderzoek tot nader order wordt opgeslagen op het MOB-terrein.

Inleiding

Tussen Politie Hilversum en Erfgoedvereniging Heemschut zijn aanvankelijk afspraken gemaakt over het vinden van een nieuwe bestemming voor het betonreliëf, met als doel de kunstzinnige uiting die het reliëf vertegenwoordigt te beschermen. In de periode na verplaatsing naar het Circusterrein (in 2020) is door Politie Hilversum, Erfgoedvereniging Heemschut en gemeente Hilversum (laatstgenoemde in slechts een bemiddelende rol) op verschillende manieren getracht tot een definitieve bestemming voor het betonreliëf te komen. In 2020 is door de toenmalig portefeuillehouder Sport aan Erfgoed Heemschut toegezegd de mogelijkheden tot inpassing in een nieuw zwembad (binnen de context van het project Arenapark) te zullen onderzoeken (toezegging T21/017). De gemeente heeft tot nog toe niet optimaal gevolg kunnen geven aan deze toezegging, omdat het juridisch eigendom niet bij de gemeente lag. Parallel daaraan is het, de inspanningen van Politie Hilversum en Erfgoedvereniging Heemschut ten spijt, niet gelukt een definitieve locatie te vinden voor het reliëf terwijl het in afwachting hiervan lag opgeslagen op het Circusterrein (Diependaalselaan). In het belang van voortgang in de herontwikkeling van het Circusterrein kwam in Q1 2023 een einde aan de mogelijkheid het reliëf langer op het Circusterrein opgeslagen te houden. Politie Hilversum heeft eerder in alle redelijkheid voldoende middelen geïnvesteerd om het reliëf met zorg te laten demonteren en te laten transporteren naar het Circusterrein en daarmee aangetoond niet lichtzinnig om te gaan met het vraagstuk. Om zich – na een zoektocht van circa 2 jaar – weer te kunnen richten op haar kerntaken en bij gebrek aan interesse van derden om het eigendom van het reliëf over te nemen, besloot Politie Hilversum begin februari 2023 over te willen gaan tot vernietiging, mede ingegeven door de noodzaak het betonreliëf te verwijderen van het Circusterrein. Het college van B&W besloot op 28 februari 2023 de beoogde vernietiging te voorkomen om gelegenheid te creëren voor een correcte uitvoering van toezegging T21/017 door het eigendom over te willen nemen van Politie Hilversum. Hiermee kan onder gemeentelijke regie het toegezegd onderzoek naar inpassingsmogelijkheden worden uitgevoerd. Inmiddels wordt het reliëf opgeslagen op het MOB-terrein.

Probleemstelling/doel

Het doel van het aangaan van het voorgesteld eigendom is om een passende oplossing te vinden waarmee het betonreliëf 'De Waterval' kan worden behouden.

Argumenten

1.1 Bestuurlijke toezegging tot onderzoek naar inpassing in een gemeentelijk project

Met het aangaan van het voorgesteld eigendom wordt het mogelijk om onder regie van de gemeente onderzoek naar inpassingsmogelijkheden in het op Arenapark beoogd sportcomplex (incl. zwembad) uit te voeren. Dit is conform toezegging T21/017 waarin de portefeuillehouder Sport heeft toegezegd te zullen onderzoeken of het betonreliëf 'De Waterval' ingepast kan worden in het ontwerp voor het nieuwe zwembad.

2.1 Verplaatsing biedt meer tijd tot onderzoek en belemmert andere ontwikkelingen voorlopig niet

Met het aangaan van het voorgesteld eigendom en verplaatsing van het Circusterrein naar het MOB-terrein, ontstaat meer tijd tot onderzoek naar de inpassingsmogelijkheden van het reliëf elders, terwijl voor de herontwikkeling van het Circusterrein er een belemmering minder aan de orde is.

Kanttekeningen

1.1 Accepteren van eigendom staat gelijk aan accepteren van lasten.

Met het aangaan van het eigendom gaat de gemeente de verantwoordelijkheid aan voor alle aan het eigendom verbonden verantwoordelijkheden zoals transport, berging en zorg van een kunstzinnige uiting. Omdat een financiële waardestelling (taxatie) momenteel ontbreekt is nog niet met zekerheid vast te stellen wat de noodzaak en de exacte kosten van verzekering zullen zijn. De transport-, opslag- en conserveringskosten worden vooralsnog geraamd op maximaal € 25.000,-.

2.1 Onderzoek kan mogelijk leiden tot negatieve conclusies en zeker tot onvoorziene kosten

Ingeval zowel het beoogd onderzoek als eventuele maatschappelijke initiatieven tot overname niet tot een positief resultaat leiden, kan het eigendom van het reliëf en bijbehorende verantwoordelijkheden in Q1 2024 heroverwogen worden, waarbij vernietiging tot de mogelijkheden behoort.

3.1 Verplaatsing naar het MOB-terrein belemmert mogelijk ontwikkeling op de middellange termijn

Het project Circusterrein bevat de opgave om het terrein leeg en gereed te maken voor herontwikkeling. Om functies die zich momenteel op het Circusterrein bevinden te kunnen verplaatsen wordt onder andere onderzoek gedaan naar de mogelijkheden op het MOB-terrein en is de laatstgenoemde locatie onderwerp van ruimtelijk onderzoek. De ligging van het betonreliëf vormt – op moment van afronding van ruimtelijk onderzoek – mogelijk een belemmering. Om dit op te lossen zal, conform de voorlopige planning, in Q1 2024 het eigendom en plaatsing van het reliëf op het MOB-terrein heroverwogen moeten worden (conform beslispoint 2), met mogelijk wederom verplaatsing (en dus weer transportkosten) of – bij het uitblijven van mogelijkheden tot herplaatsing elders – vernietiging als mogelijk gevolg.

Financiën, middelen, capaciteit & uitvoering

Het aangaan van het eigendom (beslispoint 1) heeft tot doel om onder volledige regie van de gemeente noodzakelijk onderzoek tot inpassing (beslispoint 2) uit te kunnen voeren. De vervolgoopdracht is tweeledig doch niet parallel:

- a) opdracht aan het projectteam Arenapark tot het verrichten van onderzoek naar de mogelijkheden tot ruimtelijke inpassing van het betonreliëf 'De Waterval' in het sportcomplex (incl. zwembad), als beoogd op het Arenapark.
- b) bij een positieve uitkomst op a), opdracht aan Team Leef- & Vestigingsklimaat (specifiek cluster Cultuur) tot het verrichten van onderzoek naar:
 - de benodigde technische maatregelen en kosten om het betonreliëf te zijner tijd in de nieuwbouw te kunnen plaatsen. Daarbij gaat het onder andere om advies en kosten voor restauratie, opslag, transport, plaatsingsinstructie, extra constructieve (bouwkundige) maatregelen aan het sportcomplex t.b.v. plaatsing betonreliëf, etc.
 - de mogelijkheden tot een alternatieve bestemming

Hiermee wordt opvolging gegeven aan een eerdere bestuurlijke toezegging (T21/017) om dit onderzoek uit te voeren. De uitkomsten dienen uiterlijk Q4 2023 gereed te zijn, zodat deze in de eerste vergadering van het college van B&W in januari 2024 voorgelegd kunnen worden ter verdere besluitvorming.

Voor de uitvoering van de beschreven tweeledige opdracht is zowel binnen het projectteam Arenapark als Team Leef- & Vestigingsklimaat geen directe ambtelijke capaciteit beschikbaar. De onvoorziene kosten van onderzoek hiertoe worden geraamd op circa € 10.000,-.

De uitvoering van b) komt slechts tot stand bij een positieve uitkomst op a), met oplevering van de onderzoeksuitkomsten in uiterlijk Q4 2023, zodat een opvolgend integraal voorstel tot verdere besluitvorming over het vervolg in januari 2024 voorgelegd kan worden door Team Leef- en Vestigingsklimaat aan het college van B&W.

De totale kostenraming (verplaatsing en onderzoek naar herplaatsingsmogelijkheden) bedraagt hiermee ca. € 35.000,-, als volgt opgebouwd:

- € 25.000,- transport, opslag en conservering
- € 10.000,- onvoorziene onderzoekskosten bij de uitvoering van beslipunt 2

Indien inpassing mogelijk blijkt is het nu niet mogelijk een kostenraming vooruitlopend te stellen. De op te leveren onderzoeksuitkomsten – mits positief – zullen een financiële raming bevatten voor de in dat geval nader uit te werken oplossingsrichting.

Indien de onderzoeksrichting niet leidt tot een positief resultaat en vernietiging van het betonreliëf overwogen moet worden, bedraagt de kostenraming voor een eventuele vernietiging ca. € 10.000,-.

Het betonreliëf is inmiddels – vooruitlopend op besluitvorming op het voorliggend voorstel – van het Circusterrein verplaatst naar het MOB-terrein. Er is gekozen voor opslag op verhard terrein, bij gebrek aan ruimte in de bestaande overdekte opslag. Dit is van belang om te voldoen aan provinciale regelgeving: het MOB-terrein is onderdeel van NNN-gebied (Natuur Netwerk Nederland) waarbij het aanwezig groen niet belast mag worden met opslag van materialen of andersoortige functies, zonder uitdrukkelijke goedkeuring van Provincie Noord-Holland (provinciale verordening). Een soortgelijke aanvraag daartoe is tijdrovend waardoor opslag op verharding of binnen bestaande bebouwing de enige mogelijkheden zijn binnen de beslissingsbevoegdheid van het college van B&W.

De overeenkomst tot overname wordt ondertekend door de burgemeester.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

mr. C.P. Torres Barrera dr. ir. G.M. van den Top

Bijlage(n)

1. Koopovereenkomst betonreliëf “De Waterval”

Deze art. 41 zijn per 28 februari 2023 gelet op de wending die het college gemaakt heeft door alsnog zijn verantwoordelijkheid te nemen ingetrokken.

